

Neuvoston asetuksen N:o 17 19 artiklan 3 kohdan mukainen tiedonanto

Asia COMP/38.006 – Online Travel Portal

(2001/C 323/03)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

JOHDANTO

1. Air France Finance SA (Air France), Aer Lingus Ltd (Aer Lingus), Alitalia – Linee Aeree Italiane SpA (Alitalia), AUA Beteiligungen GmbH (Austrian Airways), British Airways plc (BA), Lufthansa Commercial Holding GmbH (Lufthansa), Finnair Oyj (Finnair), Iberia Líneas Aéreas de España SA (Iberia), Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV (KLM) ja Online Travel Portal Limited (OTP) ilmoittivat 3. marraskuuta 2000 komissiolle yhteisyrityssopimuksesta, jolla perustetaan Online Travel Portal Limited (OTP), Englannin lain mukaan perustettu osakeyhtiö. Heinäkuun 13. päivänä 2001 Online Travel Portal Ltd muutti rekisteröidyn nimensä Opodo Limitediksi.
2. Komissio julkaisi 2. helmikuuta 2001 tiedonannon⁽¹⁾, jossa se kehotti esittämään Opodoa koskevat huomautukset.

OSAPUOLET

3. Opodon kaikki yhdeksän osakkeenomistajaa ovat euroopalaisia lentoyhtiöitä.
 - Société Air France on lentoliikennettä harjoittavan Air France -konsernin emoyhtiö. Air France Finance on Société Air Francen täysin omistama tytäryhtiö, jonka toimintaan kuuluvat strategiset hankinnat.
 - Aer Lingus Ltd on osa Aer Lingus Group plc:tä. Sen liiketoimintaan kuuluvat lentoliikennepalvelut.
 - Alitalia – Linee Aeree Italiane SpA on Alitalia-konsernin emoyhtiö. Konserni tarjoaa lentoliikennepalveluja.
 - AUA Beteiligungen GmbH on lentoliikennettä harjoittavan Austrian Airlines Österreichische Flugverkehrs AG:n täysin omistama tytäryhtiö. AUA Beteiligungen GmbH on holdingyhtiö, joka hoitaa strategisia sijoituksia Austrian Airlines -konsernin puolesta.
 - British Airways plc on British Airways -konsernin emoyhtiö, joka harjoittaa lentoliikennettä.
 - Lufthansa Commercial Holding GmbH on holdingyhtiö, jonka toimialaan kuuluu monenlainen Deutsche Lufthansa AG:n toimintoja täydentävä liiketoiminta.

Se on lentoliikennettä harjoittavan Deutsche Lufthansa AG:n täysin omistama tytäryhtiö.

- Finnair Oyj on Finnair-konsernin emoyhtiö, joka harjoittaa lentoliikennettä.
- Iberia Líneas Aéreas de España SA on Iberia-konsernin emoyhtiö, joka harjoittaa lentoliikennettä.
- Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV on lentoliikennettä harjoittavan KLM-konsernin emoyhtiö.

MERKITYKSELLISET MARKKINAT

4. Tuotemarkkinat, joilla Opodo toimii, ovat matkatoimistopalvelujen markkinat. Ne kattavat lentolippujen markkinoinnin ja jakelun sekä muut matkailupalvelut ja matkailuun liittyvät palvelut. Opodo tarjoaa Internetin kautta matkatoimistopalveluja, kuten lentolippujen myyntiä, hotellivarauksia, autonvuokrausta ja matkavakuutuksia. Useissa viimeaikaisissa sulautumissa komissio on tarkastellut, onko online-matkatoimistopalvelujen markkinat katsottava erillisiksi muista matkatoimistomarkkinoista⁽²⁾. Tätä seikkaa ei ole tutkittu tässä asiassa, sillä kilpailukysymykset ovat samat riippumatta siitä, katsotaanko Opodon toimivan vain kapeasti määritellyillä online-matkatoimistopalvelujen markkinoilla vai laajemmilla matkatoimistopalvelujen markkinoilla.
5. Edellä mainituissa asioissa komissio katsoi, että verkkomatkatoimistojen maantieteelliset markkinat olivat laajuudeltaan kansalliset. Tämä määritelmä perustui kielirajoihin ja tarpeeseen perustaa kansallisia lippujen jakelujärjestelmiä. Komissio katsoo, että tämä maantieteellisten markkinoiden määritelmä on edelleen voimassa, vaikka EU:n laajuiset matkatoimistomarkkinat voivat muodostua euron ja online-matkatoimistojen kasvun myötä.
6. Opodon osakkeenomistajien toiminta jäsenvaltioiden matkatoimistomarkkinoilla on vähäistä (esim. osuuksia matkatoimistoissa) ja niiden oma myynti puhelimitse tai Internetin kautta on myös melko rajallista. Kaikilla osakkeenomistajilla on kuitenkin suuri markkinaosuus joillain liikenne-markkinoilla. Komissio määrittää matkustajaliikennemarkkinat yleensä kaupunkiparien avulla, jolloin jonkin kau-

⁽¹⁾ EYVL C 35, 2.2.2001, s. 6.

⁽²⁾ Asia COMP/M.1812 – Telefónica Terra/Amadeus, päätös 27.4.2000. Asia COMP/M.2149 – T-Online/TUI/C & N international (peruttu 13.6.2001). Lehdistötiedote IP/01/670.

punkiparin välinen liikennöinti muodostaa erilliset markkinat. Komissio ei ole tässä asiassa tutkinut yksityiskohtaisesti osakkeenomistajien asemaa eri liikennemarkkinoilla, vaan on oletanut, että jotkin osakaslentoyhtiöt ovat määrävässä asemassa ainakin eräiden EU:n kaupunkiparien välisessä liikenteessä ja että ne saattavat olla määrävässä asemassa ostaessaan matkatoimistopalveluja omilla kotimarkkinoillaan ⁽¹⁾. Huolta aiheuttaa se, että osakkeenomistajat voivat käyttää vahvaa asemaansa näillä markkinoilla kasvattaakseen markkinaosuuttaan matkatoimistopalvelujen markkinoilla.

SOPIMUS

7. Ilmoitettu sopimus on yhteisyrityssopimus, jolla perustetaan Opodo Ltd. Sopimus allekirjoitettiin 18. elokuuta 2000.

8. Opodo on Englannin lain mukaan perustettu osakeyhtiö. Sitä johdetaan osakaslentoyhtiöistä erillään ja itsenäisesti ja siihen voivat osallistua myös muut kuin osakkeenomistajat. Osakkeenomistajat nimittävät yhdeksän Opodon hallituksen jäsentä. Hallituksen puheenjohtaja on lentoyhtiöistä riippumaton. Yhteisyrityssopimuksessa määrätään, että ”liiketoimintaa on harjoitettava liiketoimintasuunnitelman ja yhtiön etujen mukaisesti voittoperiaatteella, jotta yhtiön pitkäaikainen arvo on mahdollisimman suuri”. Yhteisyrityssopimuksessa ja liiketoimintasuunnitelmassa on monia määräyksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa, että Opodo toimii riippumattomana yhtiönä suhteissaan sekä osakkeenomistajana oleviin että muihin lentoyhtiöihin:

— Opodoa johdetaan osakaslentoyhtiöistä erillään eikä kenelläkään johtoon tai henkilöstöön kuuluvalla ole sopimusvelvoitteita osakkeenomistajiin nähden.

— Opodon henkilöstö neuvottelee luottamuksellisesti osakkeenomistajien ja muiden lentoyhtiöiden kanssa tehtävistä markkinointisopimuksista. Yksittäisten markkinointisopimusten sisältöön liittyviä tietoja ei paljasteta Opodon hallituksen jäsenille eikä osakkeenomistajille.

— Opodon henkilöstö ja johto toimivat emoyhtiöistä erillään olevissa toimitiloissa.

— Osakkeenomistajilla ei ole pääsyä Opodon tietojärjestelmiin eikä Opodolle tai toisille osakkeenomistajille kuuluviin kaupallisesti arkaluonteisiin tietoihin.

— Opodo varmistaa, että sen johto ja henkilöstö ovat täysin tietoisia osakkeenomistajia koskevien arkaluonteisten kaupallisten tietojen luottamuksellisuuden tärkeydestä.

Nämä varmuustoimet ovat samanlaisia kuin ne, jotka komissio hyväksyi Volbroker.com-yhteisyritystä koskeneessa asiassa ⁽²⁾.

9. Komissiolle alun perin ilmoitetun liiketoimintasuunnitelman mukaan lentoyhtiöiden, jotka haluavat tehdä markkinointisopimuksen Opodon kanssa (joko osakkeenomistajina tai muina kuin osakkeenomistajina), olisi annettava Opodolle vähintään pääsy online-kanavien kautta saataviin julkistettuihin ja muihin kuin julkistettuihin hintoihin sekä käytettävä muille online-matkatoimistoille tarjottuja alimpia hintoja (lauseke suosituimmuuskohtelusta). Komissio oli huolissaan siitä, että nämä määräykset rajoittaisivat kilpailua matkatoimistopalvelujen markkinoilla. Opodo on nyt suostunut muuttamaan liiketoimintasuunnitelmaansa jäljempänä esitettyjen sitoumusten mukaisesti.

OSAPUOLTEN ESITTÄMÄT VÄITTEET

10. Osapuolet väittävät, että koska Opodo toimii sen osakkeenomistajista erillään olevilla markkinoilla, yhteisyrityssopimus ei ole rajoittava. Opodo on riippumaton toimija matkatoimistopalvelujen markkinoilla, ja sen olisi voitava tehdä haluamiaan sopimuksia lentoyhtiöiden kanssa. Jos tätä vapautta rajoitettaisiin, Opodon olisi vaikea kilpailla vakiintuneiden online-matkatoimistojen kanssa. Osapuolet ovat erityisesti esittäneet todisteita siitä, että lentoyhtiöt tekevät suosituimmuuskohtelulausekkeen sisältäviä sopimuksia joidenkin muiden matkatoimistojen kanssa ja että myös Opodon olisi voitava pyytää samanlaisia lausekkeitä lentoyhtiöiltä.

11. Komissio hyväksyy sen, että Opodo toimii emoyhtiöistä erillään olevilla markkinoilla, mutta on huolissaan siitä, että lentoyhtiöiden omistus Opodossa saattaa johtaa siihen, että ne kohtelevat sitä suotuisammin kuin muita matkatoimistoja (mahdollisesti rajoittaen kilpailua matkatoimistomarkkinoilla) tai että Opodo syrjii muita lentoyhtiöitä (mahdollisesti rajoittaen kilpailua liikennemarkkinoilla). Osapuolet ovat sen vuoksi esittäneet erilaisia sitoumuksia, joiden tarkoituksena on varmistaa, että osakaslentoyhtiöt kohtelevat Opodoa pelkästään kaupallisesti perusteiden ja että Opodo kohtelee kaikkia lentoyhtiöitä tasavertaisesti.

OSAPUOLTEN ESITTÄMÄT SITOUKSET

12. Kukin Opodo Ltd:n osakaslentoyhtiö sitoutuu siihen, että se:

— tekee hintoja ja tuotteisiin liittyviä palveluja ⁽³⁾ koskevia yksinoikeusjärjestelyjä Opodon kanssa vain sellaisten

⁽¹⁾ Asia IV/34.780 – Virgin/BA. Komission lehdistötiedote IP/99/504. BA:n katsottiin olevan määrävässä asemassa matkatoimistopalvelujen ostajana Yhdistyneessä kuningaskunnassa

⁽²⁾ Komission lehdistötiedote IP/00/896.

⁽³⁾ Mukaan lukien online-toiminnot kuten sähköinen lipunmyynti, online-lähtöselvitys.

sopimusten osalta, joista osakkeenomistaja ja Opodo ovat neuvotelleet yksittäin ja jotka ovat kaupallisesti perusteltavissa,

- tekee Opodon kanssa tiettyjä tuoteluokkia, palveluja tai maantieteellisiä markkinoita koskevia sopimuksia ehdoilla (mukaan lukien hintoja, paikkoja ja tuotteisiin liittyviä palveluja koskevat ehdot), jotka ovat vähintään yhtä suotuisat kuin sen muille online-matkatoimistoille tarjoamat ehdot samojen tuoteluokkien, palvelujen tai maantieteellisten markkinoiden osalta ("suosituimmuus-asema") vain, jos suosituimmuusasema on kaupallisesti perusteltu sellaisten etujen perusteella, joita Opodo tarjoaa osakkeenomistajalle, mukaan lukien taloudelliset tai tekniset edut tai markkinoille pääsy,
- voi tarjota hintoja, paikkoja ja tuotteisiin liittyviä palveluja muille online-matkatoimistoille suotuisimmin perustein Opodolle tarjotun suosituimmuusaseman vuoksi silloin, kun toinen online-matkatoimisto voi tarjota osakkeenomistajalle etuja, jotka vastaavat Opodon tarjoamia etuja tai ovat niitä suuremmat,
- pitää pöytäkirjaa eduista, joiden perusteella se on arvioinut kaupallisia perusteita myöntää Opodolle suosituimmuusasema tiettyjen tuoteluokkien, palvelujen tai maantieteellisten markkinoiden suhteen. Kun Opodolle suosituimmuusaseman tarjoava osakkeenomistaja kieltäytyy myöntämästä suosituimmuusasemaa online-matkatoimistolle, jossa se ei ole omistaja, syystä, joka ei liity siihen, että kyseinen matkatoimisto ei tarjoa tai myönnä niitä samoja etuja osakkeenomistajalle, jotka on kirjattu kaupalliseksi perusteeksi myöntää Opodolle suosituimmuusasema, osakkeenomistajan on myös kirjattava pöytäkirjaan syyt Opodon ja kyseisen online-matkatoimiston erilaiseen kohteluun. Pöytäkirja voidaan esittää komissiolle aika ajoin tämän pyynnöstä,
- ei tarjoa suosituimmuusasemaa sellaisten hintojen osalta, jotka ovat asiakkaiden saatavilla ainoastaan osakslentoyhtiöiden omilla Internet-sivuilla.

13. Opodo Ltd sitoutuu siihen, että:

- Opodon osakkuus ei ole tarpeen osallistumiseksi Opodon markkinointikumppanina ja että Opodo ei syrji yhtiöitä, jotka eivät ole osakkeenomistajia, vaan tarjoaa avoimen pääsyn puolueettomin ja tasavertaisin ehdoin

kaikille mahdollisille markkinointikumppaneille, riippumatta siitä, ovatko ne osakkeenomistajia vai eivät,

- osakkeenomistajilla ei ole velvollisuutta myöntää Opodolle suosituimmuusasemaa ja että osakkeenomistajien tai muiden lentoyhtiöiden ei edellytetä tekevän sopimuksia, joilla Opodolle myönnetään suosituimmuusasema, ehtona alan vakiosopimusten tekemiseksi Opodon kanssa,
- se käyttää useita varotoimenpiteitä estääkseen kaupallisesti arkaluonteisten tietojen vaihdon osakkeenomistajien välillä (ks. 8 kohta edellä),
- se soveltaa vapaaehtoisesti tietokonepohjaisen paikanvarausjärjestelmän menettelysääntöjä⁽¹⁾ ("menettelysäännöt"), jotka koskevat syrjimättömyyttä, avoimuutta ja tietojen puolueetonta saatavuutta, lukuun ottamatta niitä menettelysääntöjen määräyksiä, jotka eivät ole aiheellisia Opodolle online-matkatoimistona, ja ottaa huomioon menettelysääntöjen soveltamisalaan tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävät muutokset,
- tullessaan IATA:n hyväksytyksi jäseneksi se soveltaa mahdollisuuksien mukaan IATA:n Passenger Sales Agreement -sopimuksen vakiomääräyksiä eikä odota tai pyri saamaan erilaista tai suotuisampaa kohtelua osakkeenomistajiltaan muihin online-matkatoimistoihin verrattuna eikä käytä periaatteita, jotka eroavat offline-matkatoimistojen Internet-sivustoilla käytettävistä periaatteista,
- se pyytää Amadeusta tarjoamaan Opodolle tietokonepohjaisia paikanvarauspalveluja ainoastaan markkina-hintaan ja markkinaehdoilla ilman yksinoikeutta.

KOMISSION AIKOMUKSET

14. Edellä olevan perusteella komissio aikoo muodostaa myönteisen kannan Opodon suhteen. Ennen sitä komissio pyytää asianomaisia lähettämään mahdolliset huomautuksensa kuukauden kuluessa tämän tiedonannon julkaisemisesta Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä. Huomautukset on lähetettävä viitteellä "asia COMP/38006 – Online Travel Portal" seuraavaan osoitteeseen:

Euroopan komissio
 Kilpailun pääosasto
 Greffe Anti-Trust
 Rue de la Loi/Wetstraat 200
 B-1049 Bruxelles/Brussel
 tai faksilla numeroon (32-2) 295 01 28.

⁽¹⁾ Neuvoston asetus (ETY) N:o 2299/89, annettu 24 päivänä heinäkuuta 1989, tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien käyttöä koskevasta käyttäytymissäännöstä.